

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.IX.20.317/2019/13.

A tanács tagjai: Dr. Madarász Anna a tanács elnöke, Dr. Parlagi Máttyás előadó bíró, Dr. Bleier Judit bíró

A felperes:

A felperes képviselője: Dr. Varga Eszter ügyvéd

A II. rendű alperes

A II. rendű alperes képviselője: Dr. Pintér Miklós ügyvéd

A per tárgya: szerződés érvénytelensége

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma: Fővárosi Törvényszék 47.Pf.634.817/2018/4.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma: Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 3.P.III.20.222/2016/40.

Rendelkező rész

- A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal támadott részében hatályában fenntartja.
- Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű alperesnek 28.687 (huszonnyolcezer-hatszáznyolcvanhét) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2011. február 11. napján az I. rendű alperes által szervezett üdülési joggal kapcsolatos előadást követően négy szerződést kötött meg.
- [2] Az I. rendű alperestől üdülőhasználati szerződéssel (a továbbiakban: üdülőhasználati szerződés) megvásárolta a szám alatti számú szobájának a kizárólagos használati jogát minden naptári év szerinti páros év 31. naptári hetében, 2 fő részére, évi egy heti időtartamra 2011-től 2040-ig. A használati jog ellenértéke bruttó 1.650.000 forint volt, amelybe beszámították a felperes korábbi üdülési jogát bruttó 300.000 forintért.
- [3] A felperes előzetes hitelbírálat nélkül a II. rendű alperes jogelődjével az üdülési jog megvásárlásához kapcsolódó személyi kölcsönszerződést kötött (a továbbiakban: kölcsönszerződés), amelynek hitelközvetítője az I. rendű alperes volt. A kölcsön

összege 1.147.500 forint, a futamidő 60 hónap, a havi törlesztőrészletek összege 31.576 forint, a teljes hiteldíj mutató 24,7745% volt. A szerződés szerint a kölcsön folyósításának módja ügyvédi letéti számlára átutalás.

- [4] A felperes két bizományosi szerződést kötött az I. rendű alperes értékesítőjével. Az egyik bizományosi szerződés a felperes korábbi, a lévő üdülőhasználati joga eladására vonatkozott oly módon, hogy azt a bizományos díjazás ellenében adásvétel útján a felperes javára elidegeníti minimálisan 2.350.000 forint eladási árért. A szerződés határozott időre, 2011. október 30. napjáig szólt. A másik bizományosi szerződés a perbeli, üdülőhasználati jogának az értékesítésére vonatkozott abban az esetben, ha a üdülőhasználati jogának az értékesítése sikertelen lenne. A szerződés szerint a megbízás 60 napra érvényes.
- [5] A felperes a szerződéskötés napján az I. rendű alperesnek megfizetett 30.000 forintot, valamint további 100.000 forintot a üdülőhasználati jog értékesítése érdekében. A felperes a kölcsönszerződésben megjelölt ügyvéd letéti számlájára megfizetett további 202.500 forint vételár előleget.
- [6] A felperes elállt az üdülőhasználati szerződéstől, majd 2011. április 8. napján az elállási nyilatkozatát visszavonta. A felperes nem kapott értesítést az üdülőhasználati jog átszállásáról, a kölcsönösszeg kifizetéséről, valamint nem kapott felszólítást az éves fenntartási díj megfizetésére sem.
- [7] Az I. rendű alperest 2019. december 19. napján törölték a cégjegyzékből.

A kereset és az alperes védekezése

- [8] A felperes elsődleges keresetében kérte az üdülőhasználati szerződés és a kölcsönszerződés érvénytelenségének a megállapítását jóerkölcsbe ütközés miatt a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 200. § (2) bekezdése alapján. Másodlagosan megtévesztés miatt kérte a szerződések érvénytelenségének a megállapítását a régi Ptk. 210. §-a alapján. Harmadlagosan annak megállapítását kérte, hogy a szerződésben meghatározott szolgáltatás teljesítése lehetetlenné vált, és a szerződés megszűnt a régi Ptk. 312. § (1) bekezdése alapján.
- [9] Indokolása szerint a felperessel elhitették, hogy a korábbi hévízi üdülési jogát megvásárolják tőle. Ennek előfeltétele volt, hogy a felperes klubtag legyen az I. rendű alperesnél, amelynek viszont feltétele volt, hogy még egy üdülési jogot vásároljon. A felperesnek nem volt pénze az újabb üdülési jog megvásárlásához, ezért az I. rendű alperes munkavállalója ott a rendezvényen rendelkezésre bocsátotta a II. rendű alperes személyi kölcsönigénylés nevű formanyomtatványát és a kölcsönszerződést is megkötötték. A kölcsönszerződés megkötésére hitelbírálat és jövedelemigazolás nélkül került sor, és azon „B” típusú ügynök sem volt jelen. A szerződések alapján a felperes nem kapott sem

kölcsönösszeget, sem üdülőhasználati jogot. A két szerződés egymással összefügg, így azok tartalma, a szerződéskötés egész folyamata és körülményei alapján mindkét szerződés jóerkölsbe ütközik a BH 2000.260. számú döntésben megfogalmazottak alapján.

- [10] Az I. rendű alperes tudatosan megtévesztette a felperest, mert arra törekedett, hogy a pénz az I. rendű alperes számlájára kerüljön, de ezt követően az üdülési joggal már nem foglalkozott, azzal kapcsolatban a felperest semmilyen módon nem tájékoztatta. A felperes a megtévesztést az I. rendű alperes volt ügyvezetőjének 2017. október 17-i tanúvallomása idején ismerte fel.
- [11] A harmadlagos kereset azon alapult, hogy az üdülési joggal érintett soproni szállodát nem lehetett újranyitni, így a szerződés teljesítése lehetetlenült, mert a felperes semmilyen módon nem tudná igénybe venni az üdülési jogát.
- [12] Az I. rendű alperes nem terjesztett elő ellenkérelmet.
- [13] A II. rendű alperes ellenkérelmében kérte a kereset elutasítását. Indokolása szerint a kölcsönszerződés és az üdülőhasználati szerződés két teljesen független, önálló jogviszonyt létrehozó szerződés, amelyek különböző felek között jöttek létre. A kölcsönszerződés célja az volt, hogy a felperes által megvásárolt üdülési jog ellenértékét képező vételár megfizetéséhez a II. rendű alperes kölcsönt nyújtson a felperesnek. Sem a kölcsönszerződéssel elérni kívánt cél, sem az abban vállalt kötelezettség jellege vagy az azért való ellenszolgáltatás felajánlása, sem a szerződés tárgya nem sérti az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat. A kölcsönszerződést a társadalmi megítélés nem minősíti tisztességtelennek. A felperes az üdülőhasználati szerződésben kifejezetten hozzájárult, hogy a kölcsönösszeg az ügyvédi letéti számlára kerüljön, amely kötelezettségének a II. rendű alperes eleget tett.

Az első- és másodfokú ítélet

- [14] Az elsőfokú bíróság megállapította az I. rendű alperessel megkötött üdülőhasználati szerződés és a II. rendű alperessel megkötött személyi kölcsönszerződés érvénytelenségét jóerkölsbe ütközés miatt.
- [15] Indokolása szerint a perbeli konstrukció látszólag nem rejtett kockázatot a felperes számára. A felperes ugyanakkor a szerződésekkel nem érte el a célját, mert ahelyett, hogy a korábbi üdülési jogát értékesítette volna, a meglévő mellé még egy üdülési jogot vásárolt kölcsön igénybevételével. Az üdülőhasználati szerződés és a kölcsönszerződés egymással összefüggött. A felperes az üdülési jog megszerzéséhez nem rendelkezett anyagi lehetőségekkel, és az I. rendű alperes a II. rendű alperes hitelközvetítőjeként eljárva közreműködött a kölcsönszerződés megkötésében. Az I. rendű alperes az új üdülési jog értékesítését úgy érte el, hogy lehetőséget biztosított saját alkalmazottjának

bizományosi szerződés megkötésére, valamint hitelközvetítőként közreműködött a kölcsönszerződés megkötésében. A II. rendű alperes célja a hitel kihelyezése volt, amelyet úgy ért el, hogy a felperes jövedelmét nem ellenőrizte, nem végzett hitelbírálatot, „B” típusú ügynöke nem volt jelen. Mindezek alapján a két szerződés jóerkölcsbe ütközik.

- [16] A II. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezését megváltoztatta, és a II. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetet elutasította.
- [17] Indokolása szerint az üdülőhasználati szerződés érvénytelenségét megállapító ítéleti rendelkezés jogerőre emelkedett, így azt a felülbírálat nem érintette. Az elsőfokú bíróság a per eldöntéséhez szükséges tényállást kellően feltárta, helyesen állapította meg, hogy az üdülőhasználati és a kölcsönszerződés egymással összefüggésben áll, de ennek tévesen tulajdonított jelentőséget a kölcsönszerződés érvénytelensége körében. Jogszabályi vagy szerződéses rendelkezés hiányában az üdülőhasználati szerződés érvénytelensége nem vonja maga után a kölcsönszerződés érvénytelenségét. A különböző személyek között létrejött, egymástól elkülönülő jogviszonyokat létrehozó, önálló szerződések nem osztják egymás jogi sorsát akkor sem, ha egymásra tekintettel, azonos időben kötötték meg őket, ezért mindkét szerződés tekintetében önállóan kell vizsgálni az érvénytelenségi okokat. A felperes igényét nem alapította a fogyasztóknak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvényre, ugyanakkor még ez a jogszabály sem írja elő azt, hogy a kapcsolt hitelszerződés minden esetben osztaná a másik szerződés jogi sorsát. A kölcsönszerződés jóerkölcsbe ütköző voltát így önállóan kell vizsgálni. A hitelintézet működésének lényege a hitel, illetve kölcsön nyújtása, így ez a cél önmagában nem tekinthető jóerkölcsbe ütközőnek. A felperes tudott arról, hogy kölcsönszerződést köt, annak feltételeit ismerte, így saját anyagi helyzete ismeretében döntött arról, hogy igénybe veszi-e a kölcsönt. A II. rendű alperes saját teljesítéshez fűződő érdeke alapján döntött arról, hogy alkalmaz-e hitelbírálatot, a kölcsönnyújtás feltételeként támaszt-e követelményt az igazolható jövedelem nagyságát illetően. Ezek elmulasztásával saját érdekeit veszélyezteti, de az nem okozza a kölcsönszerződés jóerkölcsbe ütközését. A jóerkölcsbe ütközés szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a felperes utóbb elérte-e a szerződéskötéssel kapcsolatos célját. A II. rendű alperes a kölcsönszerződésben írtaknak megfelelően teljesítette a szerződést, az ügyvédi letéti számlára utalta annak összegét.
- [18] A másodfokú bíróság az elsődleges keresettel kapcsolatos eltérő jogi álláspontja miatt vizsgálta a másodlagos és a harmadlagos kereseteket is, és azokat alaptalannak ítélte.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [19] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és a kölcsönszerződés érvénytelenségének a megállapítását kérte. A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet sérti a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. § (1) bekezdését, a 221. § (1) bekezdését, a régi Ptk. 200. § (2) bekezdését, Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) 1. és 28. cikkét, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 1:3. §-át, 1:4. §-át, valamint az 1:5. §-át.
- [20] Indokolása szerint a jogerős ítélet megállapításai ellentétben állnak a perben beszerzett bizonyítékokkal, mert a felperes a szerződések megkötésekor nem tudhatta, hogy nem rendelkezik majd üdülési joggal, úgy vesz fel hitelt, hogy nem kap érte semmit. Az egész folyamatban az alperesek tevékenysége szorosan kapcsolódik egymáshoz, az szorosan összefonódott. Számtalan ügyféllel úgy vetettek fel hitelt, hogy azok nem kaptak üdülési jogot, de benne maradtak a kölcsönszerződésben. A II. rendű alperes nyilvánvalóan tudott az I. rendű alperes tevékenységéről, tisztában volt vele, hogy a felperes jövedelmének ellenőrzése és hitelbírálata nélkül történik a pénz kihelyezése. Az eset összes körülményeit figyelembe véve megállapítható a szerződések jóerkölcsbe ütközése, az alperesek tevékenységének összefonódó jellegéből, a hitelbírálata és a fedezetvizsgálat nélküli kölcsönnyújtásból, a közös képviselő személyéből. A másodfokú bíróság ezekből a bizonyítékokból okszerűtlen következtetést vont le, így a megállapított tényállása iratellenes, okszerűtlen és logikai ellentmondást tartalmaz. Az a szerződés minősül jóerkölcsbe ütközőnek, amelyet a jogszabály nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél, a vállalt kötelezettség jellege, vagy azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya nyilvánvalóan sérti az általánosan elfogadott erkölcsi normákat vagy szokásokat (BH 2000.260., BH 2003.451., BH 2004.141.).
- [21] A II. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását.
- [22] Indokolása szerint a jogerős ítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat. A II. rendű alperes a kölcsönszerződés megkötésekor és a kölcsön összegének folyósításakor semmiféle információval nem rendelkezett arról, hogy a felperes nem fogja tudni igénybe venni az üdülési jogot. A II. rendű alperes jogelődje szövetkezeti formában működő hitelintézet volt, amelynek az a célja, hogy hiteleket, kölcsönöket nyújtson, amely cél nem lehet jóerkölcsbe ütköző. Nem róható a II. rendű alperes terhére, ha a felperes az I. rendű alperesnek felróható okból nem tudta igénybe venni az üdülési jogot. A két szerződéssel létrehozott két jogviszony egymástól független. A két szerződés között csak abban volt összefüggés, hogy a II. rendű alperes az

üdülési jog vételárához nyújtott kölcsönt. Sem a kölcsönszerződéssel elérni kívánt cél, sem az abban vállalt kötelezettség jellege, sem az azért való ellenszolgáltatás felajánlása, sem a szerződés tárgya nem sérti az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [23] A régi Pp. 272. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelemben elő kell adni - a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése mellett -, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. A régi Pp. 275. § (2) bekezdése szerint a Kúria a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja felül. A felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. pontjához fűzött indokolás szerint a felülvizsgálati kérelem központi eleme a megsértett jogszabályhely megjelölése és a jogszabálysértés körülírása, mert ezek határozzák meg a Kúria felülbírálati lehetőségének a tartalmi és perjogi kereteit. A 4. ponthoz fűzött indokolás szerint érdemben csak azok a hivatkozások vizsgálhatók, amelyek esetében a törvény hivatkozott rendelkezése által előírt tartalmi követelmények maradéktalanul teljesültek, az egyéb hivatkozásokat a Kúria figyelmen kívül hagyja.
- [24] A felperes felülvizsgálati kérelmében megsértett jogszabályhelyként megjelölte a régi Pp. 221. § (1) bekezdését, az Alaptörvény 1. és 28. cikkét, valamint a Ptk. 1:3. §-át, az 1:4. §-át és az 1:5. §-át, de a felülvizsgálati kérelem e körben nem tartalmazza a jogszabálysértés tartalmi körülírását, így e hivatkozások érdemi vizsgálatára nem volt lehetőség.
- [25] Ezt meghaladóan a Ptk. és az Alaptörvény megsértésének vizsgálata az alábbiakra figyelemmel sem lehetséges.
- [26] A jogerős ítélet a felperes kereseteit a régi Ptk. alapján bírálta el, nem alkalmazta és így nem is sérthette meg a Ptk. rendelkezéseit, figyelemmel a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény 50. § (1) bekezdésére is.
- [27] A régi Pp. 270. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálatot jogszabálysértésre hivatkozással lehet kérni, a régi Pp. 272. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelemben jogszabálysértést kell előadni, valamint a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértést vizsgálhatja. Az Alaptörvény a Nemzeti Hitvallás utolsó előtti bekezdése szerint a jogrend alapja, ugyanakkor az Alapvetés C) cikk (3) bekezdése, az R) cikk (2) bekezdése és a T) cikk (2)-(3) bekezdése alapján az Alaptörvény nem jogszabály. Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságoknak a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük. Ebből

következően a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabálysértések vizsgálata körében a Kúriának a megsértettként állított jogszabályi rendelkezést az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmeznie, és erre figyelemmel kell állást foglalnia a jogszabálysértésről. A Kúria azonban nem vizsgálhatja, hogy a jogerős ítélet sérti-e az Alaptörvényt, mert erre kizárólag az Alkotmánybíróság jogosult az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján.

[28] A felülvizsgálati kérelem nem terjedt ki a másodlagos és a harmadlagos keresetekre, így a felülvizsgálat ezeket sem érinthette.

[29] Mindezekre figyelemmel a Kúria a felülvizsgálati kérelem alapján azt vizsgálhatta, hogy a jogerős ítélet sérti-e a régi Pp. 206. § (1) bekezdését és a régi Ptk. 200. § (2) bekezdését.

[30] A régi Pp. 206. § (1) bekezdése szerint a bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el. E jogszabályhely a tényállás bíróság általi megállapítását, és ennek körében a felek előadásának és a bizonyítékoknak az értékelését szabályozza.

[31] A jogerős ítélet nem állapított meg az elsőfokú bíróságtól eltérő tényállást, kifejezetten rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság a per eldöntéséhez szükséges tényállást kellően feltárta, csak ugyanabból a tényállásból eltérő érdemi döntésre jutott. A kölcsönszerződés jóerkölcsbe ütközésének megítélése tényekből levont jogi következtetés, anyagi jogi jogkérdés, amely a jogerős ítélet anyagi jognak való megfeleltetése körében vizsgálható. Mindezekre figyelemmel a jogerős ítélet nem sérti a régi Pp. 206. § (1) bekezdését.

[32] A régi Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint semmis a szerződés, ha nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik. Az ítélezési gyakorlat szerint a jóerkölcs - polgári jogi értelemben - a társadalom általános értékítéletét, a magánautonómiának a társadalmi közmegegyezés által meghatározott korlátait, az általánosan elvárható magatartás zsinórmértékét fejezi ki. Az üzleti életben a tisztességesen gondolkodó emberek értékrendje az a mérce, amely a jóerkölcs absztrakt fogalmának a meghatározásánál irányadó (EBH 2003.956.). Az a szerződés minősül jóerkölcsbe ütközőnek, amelyet jogszabály ugyan nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél, a vállalt kötelezettség jellege vagy azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat nyilvánvalóan sérti, és ezért az általános társadalmi megítélés is egyértelműen tisztességtelennek minősíti (BH 2000.260.).

[33] A II. rendű alperes jogelődje szövetkezeti hitelintézet volt,

akinek alapvető tevékenységi körébe tartozik a kölcsönszerződés megkötése. Az a cél, hogy a II. rendű alperes jogelődje kölcsönszerződés útján biztosítsa a felperes által megvásárolni kívánt szolgáltatás ellenértékét, nem sérti az erkölcsi normákat, hanem a hitelintézeti működés lényegéből következik. Az üzleti életben tisztességesen gondolkodó emberek értékrendjét nem sérti az, ha a hitelintézet kölcsön nyújtásával lehetővé teszi egy szolgáltatás megvásárlását. A szolgáltatás teljesítésének hiányossága nem okozza az ellenértéket biztosító kölcsönszerződés jóerkölcsbe ütközését. Az üdülőhasználati szerződés érvénytelenségének a jogkövetkezményei alapvetően az azt megkötő felek jogviszonyában érvényesülnek [1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 2. pont, 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 10. pont]. Szintén nem okozza a kölcsönszerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközését, ha hitelközvetítőként a szolgáltatás értékesítője jár el, valamint a hitelintézet nem alkalmaz hitelbírálatot. A jogerős ítélet ezért nem sérti a régi Ptk. 200. § (2) bekezdését.

- [34] A fentiekre tekintettel a Kúria azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat, ezért azt a régi Pp. 275. §-a alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [35] A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a régi Pp. 270. (1) bekezdése értelmében alkalmazandó régi Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezni kellett a felülvizsgálati ellenkérelmet előterjesztő II. rendű alperes képviselőjével felmerült felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére. A Kúria ennek összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és a 3. § (5) bekezdése alapján határozta meg.
- [36] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálta el a régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján.
- [37] Az ítélet ellen a régi Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2020. április 2.

. Madarász Anna s.k. a tanács elnöke, Dr. Parlagi Mátyás s.k.
előadó bíró, Dr. Bleier Judit s.k. bíró